

‘We kunnen niet langer zeggen dat het *our way or no way is*’

Drie topeconomen zijn somber over perspectieven van de VS

Zet drie van Amerika's meest vooraanstaande economen op een podium en ze schetsen een somber beeld van de economie. „In Amerika zijn velen slechter af dan tien jaar geleden.”

Door onze correspondent
Freek Staps

NEW YORK, 18 APRIL. Joseph Stiglitz, winnaar van de Nobelprijs voor de Economie, is niet vies van simplificaties. „Economen zijn afkerig van voorspellingen”, zegt hij eerst. En een kwartier later: „Economen zijn ook niet zo goed in timing. Langetermijnvoorspellingen doen ze beter dan prognoses voor een dag later.”

Wanneer Stiglitz ‘economen’ zegt, bedoelt hij zichzelf. En daarmee zijn angst om een datum te noemen wanneer de Amerikaanse economie niet langer kan omgaan met nu al aanwezige bedreigingen: globalisering, ontbreken van vrijhandel, verarming van de onderlaag, maar ook de Amerikaanse middenklasse. Zijn gesprekspartner – beurspeculant, multimiljardair en filantroop George Soros – deinst al net zo min terug voor eenvoudige termen om de in zijn ogen deplorabele staat van de Amerikaanse economische en politieke heerschappij te karakteriseren. „De gedachte was jarenlang: *might is right*. Wie de macht heeft, heeft gelijk. Die tijd is voorbij. Als je leider van de wereld wilt zijn, moeten er wel redenen zijn voor anderen om je te volgen.”

Stiglitz en Soros gaven gisteravond een somber gestemd maar met stevige woorden verlevendigd openbaar interview in het New Yorkse cultureel centrum 92 St Y. Gespreksleider: Jeffrey Sachs, vooraanstaand econoom nummer drie op het podium voor de uitverkochte zaal met 900 toehoorders.

Het officiële gespreksthema is ‘Amerika: hoe zien ze ons’. ‘Ze’ is de rest van de wereld en volgens Sachs „kennens we het antwoord op die vraag al, helaas”. Volgens de drie hebben de VS de afgelopen jaren een terugtrekkende beweging gemaakt, en is het land op z'n best waar het rond het jaar 2000 was. De economen laten in hoog tempo voorbeelden voorbijtrekken.

Neem het aantal fabrieksbanen. Onder druk van goedkopere arbeid zoals in India en China (vol-

Foto Reuters

Jeffrey Sachs ('54)

Hoogleraar aan Columbia University in New York. Bijzonder adviseur van de VN-secretaris-generaal en een lange lijst van landen waaronder ooit ex-Joegoslavië en de voormalige Sovjet-Unie, evenals een reeks Latijns-Amerikaanse landen. Hij stelde ‘shocktherapie’ (loslaten van prijscontroles, einde aan staatsubsidies, onmiddellijke handelsliberalisatie) voor om economische crises in Polen en Rusland te beteugelen. Reist met popster Bono de wereld over om armoede tegen te gaan, schuldenlasten te vermindern en aids terug te dringen. Laatste boek: *The end of poverty*.

gens Stiglitz scheelt het loon een factor tien) is sinds het begin van dit decennium een vijfde van de productiebanen uit de VS verdwenen. Die arbeiders zijn over het algemeen niet zonder baan gebleven – de werkloosheid is met 4,5 procent relatief laag. Wel zijn ze veroordeeld tot ongeschoold en slecht betaald werk. De persoonlijke economische situatie die daaruit volgt, komt terug in het aantal Amerikanen onder de armoedegrens, volgens recente berekeningen van de National Academy of Sciences 41 miljoen mensen – een op de zeven Amerikanen.

Tegelijkertijd kennen de VS circa 12 miljoen illegale immigranten. Ook zij zijn niet werkloos, wel onderbetaald. De regering-Bush probeert nieuwe immigranten (legaal en illegaal) buiten te houden, uit vrees voor achtereenvolgens terroristen en verlies van banen voor Amerikanen. Het aantal werkvisa is verkleind, een muur tussen de VS en Mexico wordt opgetrokken. „In heel Latijns-Amerika wordt dit gezien als een nieuwe Berlijnse muur, maar dit keer be-

Foto AFP

Joseph Stiglitz ('43)

Winnaar van de Nobelprijs voor de Economie in 2001. Was voorzitter van de Raad van economisch adviseurs van president Clinton. Fameus door zijn kritiek op het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank wegens de volgens hem onevenredige macht van de Verenigde Staten. Werd bij die laatste organisatie ontslagen als hoofdeconoom na een conflict met de toenmalige Amerikaanse minister van Financiën. Bleef wel aan als ‘bijzonder adviseur’. Nu hoogleraar aan Columbia University in New York. Tegenstander van globalisering. Laatste boek: *Making globalisation work*.

doeld om mensen buiten te houden”, zegt Stiglitz. „Je kunt maar weinig doen om meer kwaad bloed te zetten.” Applaus vanuit de zaal.

Stiglitz, Sachs en Soros zijn alle drie voor méér Amerikaanse ontwikkelingshulp. Meer economische kansen in het buitenland leiden tot minder immigranten op weg naar de VS, geloven zij.

Wanneer Sachs de vraag stelt of het moderne kapitalistische systeem eigenlijk nog werkt, voegt Stiglitz een paar woorden toe. „Voor wie werkt het nog?” Kapitalisme ziet er „aan de buitenkant” prima uit, zegt ook Soros. De wereldeconomie groeit al drie jaar stevig door. Maar tegelijkertijd neemt de inkomensongelijkheid in bijna alle landen ter wereld toe, in het bijzonder in China en de VS.

Sachs: „De rijken worden superrijk.” Soros: „In Amerika zijn velen slechter af dan tien jaar geleden.” Stiglitz: „Het is asymmetrische globalisering. Kapitaal beweegt vrij over de wereld, terwijl werknemers economisch vastzitten.”

Volgens Soros is het besef groei-

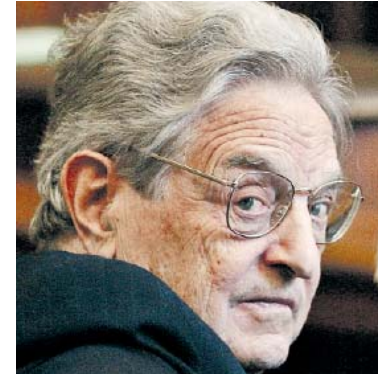

Foto AP

George Soros ('30)

Heeft volgens *Fortune* een vermogen van 8,5 miljard dollar (6,2 miljard euro), deels vergaard als beurspeculant. Gaf aan Solidariteit in Polen en droeg zo bij aan het einde van het communisme in Oost-Europa. Gaf 24 miljoen dollar (18 miljoen euro) aan tegenstanders van Bush' herverkiezing in 2004. Tegenstander van globalisering, gelooft dat speculatie op kapitaalmarkten de ontwikkeling van derdewereldeconomieën belemmert. Werd vorig jaar door het Franse hooggerechtshof veroordeeld voor handel met voorkennis bij een overname uit 1988. Hij ging in beroep.

meer dat de Verenigde Staten zich meer bescheiden moeten opstellen. „We kunnen niet langer zeggen dat het *our way or no way* of wat het dan ook is.” Hij bedoelt: *our way or the highway*. Vrij vertaald: je doet zoals wij willen, of anders doe je niet mee. De „verregaande gevolgen” die de „opkomst van China als grootmacht” met zich meebrengt zullen het einde aan Amerika's hautaine houding inluiden, stelt Soros. Bovendien „houdt het ter ziele gaan van Amerika's vooraanstaande macht direct verband met het verlangen om meer te consumeren dan te produceren”.

Stiglitz hekelte hoge beloningen voor topbestuurders die hun productie aan het buitenland uitbesteden. „Eigenlijk is het grappig”, zegt hij op serieuze toon. „Bestuurders zeggen dat ze zo goed betaald moeten worden omdat hun werk zo zwaar is, want ze moeten hun werknemers ontslaan. Volgens mij worden de werknemers juist ontslagen omdat de bestuurders zo goed betaald krijgen.”